

Sveriges Ornitologiska Förening

Föreningens adress: Östermalmsgat. 65, Stockholm Ö. Postgiro 19 94 99. Tel. 63 43 63. Expeditionstid månd., onsd. och fred. kl. 9.30—13. Föreståndare för exp.: Fru MARIANNE ANDERSSON. Korrespondens rörande föreningens bibliotek kan även ställas till bibliotekarien SVEN ARMINGTON, Blanchegat. 18, Stockholm No.

Hedersledamöter: Professor em. BERTIL HANSTRÖM, Lund, författaren Erik ROSENBERG, Örebro, generaldirektör Erik W. HÖVER, Djursholm, och tandläkare P. O. SWANBERG, Skara.

Ordförande: Professor SVEN HÖRSTADIUS, Uppsala.

Vice ordf.: Expeditionschef BENGT H. GRELL, Johanneshov.

Sekreterare: Assessor AGGE GUSTAFSSON, Kalenderv. 105 B, Göteborg N.

Vice. Sekr.: Apotekare HANS RYTTMAN, Malma Ringväg 46, Uppsala 10.

Stadsmästare: Disponent STIG VON FORAT, Skepparegat. 48, Norrköping.

Övriga styrelseledamöter: S. ARMINGTON, Stockholm; K. CURRY-LINDAHL, Stockholm; R. EDEBERG, Örebro; A. ENEMAR, Lund; T. JACOBSSON, Malmö; V. OLSSON, Finspång; S. MATHIASSEN, Göteborg; G. OTTERLIND, Lysekil; O. F. REUTERWALL, Varberg; G. RUDEBECK, Lund; S. ÖSTERLÖF, Näsbypark.

Bitr. Sekr.: Fil.mag. ANDERS BJÄREVALL, Zoologiska Institutionen, Rådmanngatan 70 A, Stockholm VA.

Arkivarie: Fil. dr Olof DIXELIUS, Hershölmans gård, Lidingö l.

Medlemsavgifter: för årligt betalande medlemmar kr 25:—, för familjemedlemmar kr 4:— och för ständiga medlemmar kr 400:—-. Medlemmar (utom familjemedlemmar) erhåller Vår Fågelvärld utan särskild kostnad.

Föreningens lokalavdelningar och ombud:

Skåne: Skånes Ornitologiska Förening, c/o Herr BENGT FRITZ, Rödhakevägen 9, Lomma, tel. 040-46 32 76.

Halland: Ingenjör O. F. REUTERWALL, Drottninggat. 5, Varberg, tel. 11522.

Göteborgstrakten: Göteborgs Ornitologiska Förening, c/o Byggnätare K. G. AXELSSÖ, Kobbarnas väg 20 A, Göteborg, tel. 19 97 64.

Bohuslän: Herr WILHELM ÅNGERMARK, Vänersborgs Museum, Vänersborg, tel. 0521-115 11.

Södra Älvsborgs län: Södra Älvsborgs Ornitologiska Förening, c/o Herr ARNE GUNNARSSON, Box 712 B, Fristula.

Skaraborgs län och Daleland: Lektor N.-G. KARVIT, Bäckhagen, Lidköping, tel. 207 26.

Blekinge: Civilingenjör GUNNAR STRÖMBERG, Nya Skeppsbrogat. 1, Karlskrona, tel. 160 55.

Jönköpings län: Norra Smålands Ornitologiska Förening, c/o Fabr. CARL-GUSTAV ÖHMAN, Backagatan 1, Bankeryd.

Kalmartrakten och Öland: SOF:s lokald., c/o Komminister G. CHRISTIANSSON, Ståthållaregatan 16, Kalmar, tel. 128 24.

Götaland: Herr GÖSTA HÅKANSSON, Tranhusgat. 35, Visby, tel. 130 06.

Östergötland: Folkskollärare JAN-ÅKE HOLMBRING, Fänkålsstigen 3, Linköping.

Södermanland: Herr INGEMAR NORD, Villagatan 5 B, Flen.

Stockholmstrakten: Stockholms Ornitologiska Förening, c/o Förste byråsekr. P. A. AXELIUND, Smedvägen 15, Kallhall, tel. 0758-510 54.

Norrälvs- och Norrbotnstrakten: Köpmann TORRE ANDERSSON, Hantverkargat. 30, Norrtälje, tel. 103 17.

Värmland: Brukstjänsteman LENNAET AHLÉN, Hasselstigen 1 B, Degerfors, tel. 0586-426 27.

Närke: Närke Ornitologiska Förening, c/o Herr ANDERS ZETTERMAN, Tybble, Åsker.

Västergötland: Verkmästare H. AVELIN, Haga Park. 6, Västerås, tel. 419 32.

Gästriklands län: Redaktör SVEN LÖNNAN, Brännströmsgatan 10 A, Gävle.

Dalarna: Dalarnas Ornitologiska Förening, c/o Folksskollärare BENGT ERIKSSON, Paradiset, Borlänge.

Jämtlands län: Överstelöjtnant KARL OLOF JUNGHELM, Vikingabecken, Ås.

Medelpad: Lektor O. ELOFSSON, Ludvigsbergsvägen 3, Sundsvall, tel. 114 19.

Ångermanland: Läroverksedj. E. BARTLER, Ångermanlandsgat. 18, Örnsköldsvik, tel. 117 27.

Övre Norrland: Häradsarkivare BJÖRN HOLM, Drottninggat. 12, Boden.

Föreningens utländska ombud:

Danmark: Landsretesagfører E. TOBIENSEN, Ny Vestergade 13, København.

VÅR FÅGELVÄRLD

Utgiven av

ÅRGÅNG 25

1966

Redaktion:

SVEN MATHIASSEN

Huvudredaktör och ansvarig utgivare

S. ANDERSSON, O. PEHRSSON, B.-O. STOLT

STOCKHOLM

87673

Invasionen av sparvuggla (*Glaucidium passerinum*) i södra Skandinavien 1963—64

Av

PETER LINDBERG

Under hösten 1963 började den ena sparvugglan efter den andra att dyka upp i Göteborgstrakten, där den annars förekommer mycket sällan. Det dröjde inte länge innan liknande rapporter ingick från många platser i södra Sverige och det stod snart klart, att en invasion var på gång.

I avsikt att försöka kartlägga invasionen, tog jag kontakt med ett flertal ornitologer och en omfattande korrespondens har förts. Genom upprop i Vår Fågelvärld, Fauna och Flora, Fältbiologen, Sveriges Natur och i den norska tidskriften Sterna har rapporter strömmat in. Många uppgifter har jag även erhållit av JAN LINDBLAD, som gjorde ett upprop i Sveriges Radio våren 1964. Även i Finland har man uppmärksammat den ökade förekomsten av sparvuggla, men detta material behandlas av OLAVI HILDÉN och KALERO ERIKSSON och kommer att publiceras i Ornis Fennica. En utförlig redogörelse för invasionsförloppet i Skåne har lämnats av SVEN-AXEL BENGTSON i Meddelanden från Skånes Ornitologiska Förening.

En del observationer från Södermanland har presenterats i en stencilerad skrift av Rapportkommittén för Vår Fågelvärld i Södermanland. Samtliga dessa har medtagits i denna uppsats.

Mer än 400 fynd av sparvuggla (Se tab. 1.) har rapporterats och jag önskar här framföra mitt hjärtliga tack till alla, som har bidragit med uppgifter. Ett särskilt tack riktar jag även till ERIK LARSSON och SVEN MATHIASSEN, som förmedlat en del brev, samt till JAN LINDBLAD med vilken jag diskuterat materialet. Till alla ornitologvänner i Göteborg riktar jag till slut ett tack.

Meningen med denna uppsats är främst att redovisa de fynd av sparvuggla, som gjorts utanför artens egentliga häckningsområde. Då många uppgifter kommit in från Mellansverige och Norrland, tager jag även med dessa, då de kan hjälpa till att belysa bakgrunden till invasionen.

Nedan följer rapporterna landskapsvis från söder till norr.

SVERIGE (Sweden)

SKÅNE

Den 2.10.63. bildades ett ex. utanför Tyringe. Fågeln vikt: 79 g. Den 26.11.63. observerade A. NORDBERG ett ex. i Tyringe. Uggan transporterade en mus i näbben.

HILBERT OLSSON

Den 15.10.63. sågs ett ex. vid Bokeberg, Vankiva. Uggan var kraftigt »mobbad» av mesar. Den 24.12.63. sågs på samma lokal ett ex.

BROR NORDIN

Den 25.10.63. och den 26.2.64. observerades ett ex. på A3:s exercisfält resp. utanför 6.batt:s förläggning Åsumtorp (strax S Kristianstad). Första observationen gjordes i granskog med obetydlig undervegetation. Fågeln sågs vid tillfället slå en husmus (*Mus musculus*) helt nära observatören. Det andra ex. sågs sitta i en hög furu (med-observatör ERIK SCHÖNBECK) och hade enl. uppgift uppehållit sig där hela dagen.

SVEN-AXEL BENGTSON

Den 27.10.63. ett ex. i Tjörnarps.

CHRISTER LUNDQVIST

Den 30.10.63. observerades en sparvuggla i Falsterbo inte långt från fågelstationen. Uggan var omsvärnad av två nötväckor och ett antal talgoxar och blåmesar.

MIKAEL KRISTERSSON

Den 1.11.63. iaktogs ett ex. i Malmö.

ENLIGT TORD LARSSON

Den 10.11.63 ett ex. i Vegeholm.

SVANTE GUSTAVSSON

Sista veckan i november 1963 kom en sparvuggla till vår tomt Reavallen, Sjunne-rup, Höör. Den bosatte sig i en starholk alldeles utanför vårt fönster och bodde sedan kvar hela vintern. Sparvugglan, som var mycket orädd, sågs för sista gången i början på mars 1964. Innan sparvugglan kom hade vi i tre veckors tid en pärluggla (*Agolius funereus*), som varje dag visade sig. Tydligt såldes inte pärlugglan sparvugglans grannskap utan försvann några dagar efter sparvugglans ankomst.

ASTRID WERNER-ANDERSSON

Den 1.12.63. sågs en sparvuggla i en grandunge på Lilla Hammarnäs.

SVEN MATHIASSEN

Den 11.12.63. påträffades nära Perstorp i en kullvält alstubbe sex sorkar, en kungs-fågel och en större hackspett. Uppenbarligen en hamstringsplats för sparvuggla, emedan ett ex. en vecka senare sågs vid stubben med en död sork i klorna. En holk

upsattes för ugglan och bytesdjuren lades dit. Den 9.1.64. innehöll holken spybollar och några döda näbbmöss. Den 17.1.64. ringmärktes fågeln och strax därpå försvann den. Emellertid noterades det att den 20.1. besökt holken, som måst flyttas hundra meter. Efter den 25.1. sågs den inte. Den 18.12.63. sågs en sparvuggla ca 3 km från föregående lokal.

Under januari-februari undersöktes 6 ihåliga träd, som fällts av skogsarbetare. Fyra av dem har innehållit 30–50 spybollar, några näbbmöss och ett fåtal småfågel-fjädrar. Hålen har troligen inte använts den aktuella säsongen.

NILS ROSENBLUND

Den 29.12.63. sågs ett ex. under en halvtimmes tid inte långt från landsvägen Kädarp-Torup, E Skabersjö.

ERIC LARSEN

I december 1963 bildades ett ex. vid Assmäsä (15 km NE Ystad) och under samma tid påträffades ett dött ex. i Ystad Sandskog. Båda ex. monterades. Den 19.2.64. sågs en sparvuggla i Ystad Sandskog.

THORSTEN NILSSON

Den 20.12.63. observerades ett ex., som blev »mobbat» av koltrastar i Hässleholms utkant.

Den 4.1.64. och den 29.2.64. noterades ett ex. vid Emmislöv (ca 30 km N Hässleholm). Då lokalen var densamma i båda fallen, kan det ha rört sig om samma ex.

SVEN-ERIK JENSEN

På min tomt i Vomb har två till tre sparvugglor tillbringat vintern 1963–64.

JOHN NILSSON

Den 4.1.64. och den 10.3.64. iakttogs en sparvuggla vid Balsberget, 5 km NNW Kristianstad. Fågeln höll till i en ca meterhög granplantering.

KARL-AXEL KVIST

Den 8.1.64. kl. 12–13 iakttogs den orädda fågeln på några meters avstånd vid Ringsjön. Bl.a. placerade den en nyfångad mus i en holk, vars ovala ingångshål mätte: bredd 43 mm, höjd 47 mm. Den 12.1.64. observerades fågeln på samma lokal av T. ROSÉN.

LEIF ROSÉN

Den 20.2.64. observerades ett ex. vid Övedskloster.

ARNE SCHMITZ

Den 25.2.64. iakttogs ett ex. vid Börringesjön. Sparvugglan sågs här jaga bofinkar. Den lilla ugglan sågs flera gånger sitta spanande i busktopparna och allt emellanåt störta sig ned i grenverket på jakt.

Den 8.3.64. sågs en sparvuggla vid Krankesjön söder om Harlösa. Den 5.4.64. hördes en sparvuggla oavbrutet vissla i 5–10 min. vid Orups sanatorium S Höör.

SVEN PERSSON

Den 16.3.64. hördes ett ex. vissa 142 gånger med undantag för kortare avbrott under tiden 18.17–18.33 vid Perstorps fiskdammar. Vädret var vid tillfället klart och vindstilla, med temperatur omkring noll. Förnyade besök på platsen var resultatlösa. En hel del rapporter har inkommit från Perstorpstrakten, men jag har endast en egen observation. En rapport kan jag lämna, då jag känner iakttagaren och vet hans vederhäftighet. Det var i oktober 1963, då ett ex. visade sig i en trädgård i Lillaryd, Perstorp. Dessutom vet jag att ett ex. skjutits och det finns bevarat monterat.

NILS LILJA

Den 31.3.64. påträffades en hamstringsplats av sparvuggla vid Skärseröd (vid Luhrsjön nära Håstveda) innehållande tre åkersorkar.

ARNE KLEMENTSSON

Den 23.3.64. ett ex. 7 km E Klippan, och ett annat ex 6 km N Klippan.

STEN SVENSSON

Den 31.3.64. och den 2.4.64. observerades en sparvuggla i Palsjö skog i NE utkanten av Hälsingborg.

C.-G. DAHL L.-G. FORS

Den 6.4.64. sågs ett ex. i St. Mariaskogen, Hälsingborg. Enligt annan uppgift har sparvugglan setts sedan den 31.3.64.

T. ROMBERG A. WALLIN

Arten har varit stationär sedan slutet av oktober 1963 i de skogrika delarna av Röke socken (NW Hässleholm) mot Vittsjö-Bjärnum hållet. Den har varit synlig många gånger. Häckning har förekommit på en skogsbevuxen kulle ute på en större myr. Vid en torpruin, där det fanns några ihåliga äppelträd, satt det fyra ungar en dag i juli 1964. Vid besök på platsen i oktober sågs ingen sparvuggla.

TORRE JÖNSSON

BLEKINGE

Den 2.11.63. ringmärktes ett ex. vid Lyckeby (ITM, JJ) och ett annat ex. märktes den 5.12.63. på Håstö, Karlskrona (BES), och ytterligare ett ex. ringmärktes vid Torskors strax N Karlskrona den 29.12.63. (ITM). Nästan dagligen från den 9.11.63. till och med de sista dagarna i mars 1964 observerades ett ex. vid Rödeby (R. HAMMAR och B. MELANDER). Till konservator MÜLLER inkom 3 ex. skjutna vid Mörrum under november 1963 (meddelat gm BES). Den 21.1.64 sågs en sparvuggla vid Björkeryd och den 25.2.64. ett ex. vid Gö fiskeläge (SR).

ITM=IVAR TÅGSTRÖM, JJ=JAN JÖNSSON, BES=Björn EYVIND SWAHN, SR=SIGVARD RONNHEDEN.

Karlskrona Ornitologiska Klubb gm
GUNNAR STRÖMBERG

Den 8.12.63. och den 19.1.64. observerades ett ex. vid Ruan, Mörrum.

Ruans Naturskyddsklubb

Den 12.3.64. iaktogs ett ex. vid Ringamåla kyrka, Ringamåla.

L. LÖWENADLER

HALLAND

Den 25.10.63. omhändertogs ett skadat ex. vid Fjärås.

B. WENNERBERG

Under tiden den 28.10.63. — 11.1.64. iaktogs en sparvuggla i vår trädgård i Öppinge, 12 km E Halmstad.

G. JOHANSSON

Under oktober och november 1963 ett ex. vid Skiften, ca 10 km E Halmstad.

P. OLSSON gm GÖRAN ROOS

Under november 1963 ett ex. i östra Halmstad.

GÖRAN ROOS

Den 18.11.63. ringmärktes ett ex. vid Lilla Träslöv, Varberg

Den 3.11.63. upptäcktes två ex. vid Tjölöholm. Sparvugglorna höll till vid ett granbestånd, intill den väg som löper ut till yttre fältet. Ofta kunde man se dem framemot kvällstimmarna då de satt i någon grantopp. Några veckor efter upptäckten sågs en av uggorna vid Tjölöholms slott och i slutet av december verkar sparvugglorna ha försvunnit från Tjölöholmshalvön.

RALF LENNERSTEDT

Den 10.11.63. sågs en sparvuggla på Vässingsö, Onsala.

PETER KEIL

Den 15.12.63. sågs en sparvuggla i Kungsbacka.

B. WENNERBERG

Den 8.12.63. upptäcktes en sparvuggla vid Gåsevadsholms slott, E Kungsbacka. Den höll huvudsakligen till i gammal ekskog med inslag av granar men sågs även inne i slottsparken. Sista observationsdag är 15.3.64.

STIG JACOBSSON UNO UNGER

Den 15.12.63. sågs en sparvuggla vid Gällinge kyrka.

STIG JACOBSSON RALF LENNERSTEDT

Under vintern 1963—64 uppehöll sig ett ex. vid Hallands Regemente I 16. Även i den stadsdel, som ligger närmast söder om regementet har det funnits en sparvuggla (ev. samma ex.).

LARS-GÖRAN LARSSON

Under mars 1964 sågs en sparvuggla i en villaträdgård vid Rödeholme, Onsala.

R. och G. GUSTAVSSON ULF STÄHLE

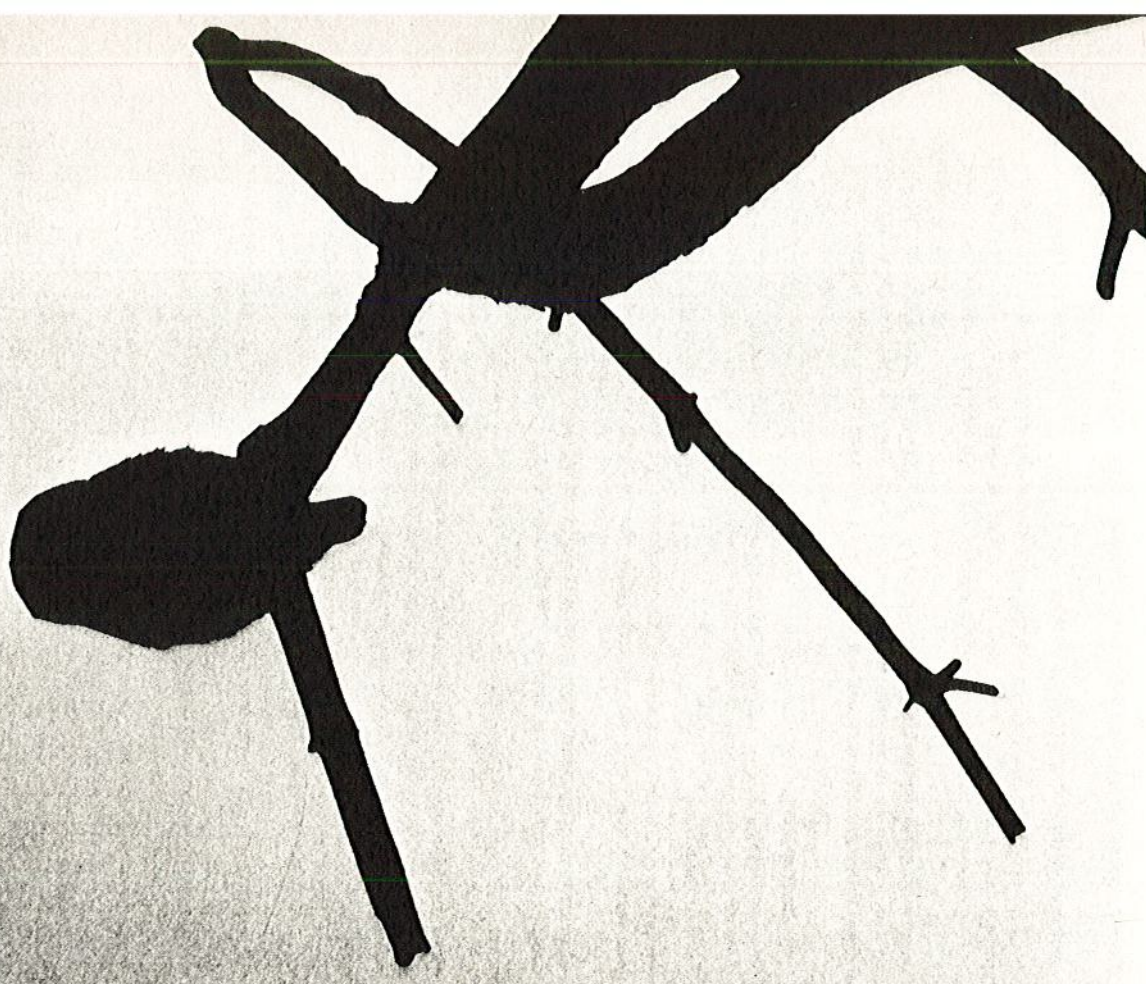

Fig. 1. Sparvugglans (*Glaucidium passerinum*) silhuet i toppen av en torraka. Slottsskogen, Göteborg 13.1.1964. Foto: PETER LINDBERG. (The silhouette of a Pygmy Owl at the top of a dry tree.)

SMÅLAND

- Den 17.11.63. sågs ett ex. vid Segersgårde N om Västervik
SUNE ANDERSSON
- Den 22.11.63. iaktogs ett ex. vid Kosta samhälle.
SVEN ALLAN ÅBERG
- Den 20.11.63. iaktogs en sparvuggla i Hestra. Den hördes vissla och sågs flyga in i en liten fågelholk.
I november 1963 ett ex. vid Nässjö gamla kyrka. I december två iakttagelser på samma plats.
- Den 20.12.63. hördes två sparvugglor vissla vid Höghult, Bringetofta sn.
Minst ett ex. övervintrade 1963—64 utanför Tranås.
Under december 1963 iaktogs ett ex. i Bankeryd.
Vidare kan tilläggas att tills för tre eller fyra år sedan sågs sparvugglan varje vinterslogs ihjäl av en skogshuggare och efter denna händelse har den inte uppträtt regelbundet.

CARL GUSTAV ÖHMAN

Under tiden den 30.12.63.—9.1.64. sågs ett ex. så gott som dagligen vid Liatorp, 16 km N Älmhult. Den 29.2.64. återkom sparvugglan till samma lokal och den uppehöll sig där till den 11.3.64.

Området där sparvugglan höll till var begränsat till ca 1 km och bevuxet med lövskog och stora granar. Ibland satt den mindre än 10 meter från riksväg 23 och brydde sig inte alls om den livliga trafiken.

STIG JOHANSSON

Under februari—mars 1964 ett ex. vid Rockneby, 20 km N Kalmar.

HANS JOHANSSON

Under vintern 1964 har sparvugglan för första gången konstaterats inom Västbo fågelklubbss verksamhetsområde, vilket omfattar sydvästra delen av Jönköpings län. Den 21.1.64. sågs ett ex. intill väg 26, ca 5 km S Skeppshults stationsområde. (HELGE HÅKANSSON)

Den 1.3.64. ett ex. ca 1 km SW Hyltebruks samhälle. (GUNNAR SVENSSON)
Under tiden 15—27.3.64. iaktogs ett ex. så gott som varje dag ibyn Olshult, Hylte kommun, ca 10 km E Hyltebruks samhälle. (EL)

Västbo fågelklubb gm ERIC LARSSON

Den 5.5.64. gjordes ett bofynd av sparvuggla vid Löckna vid sjön Bolmen. Boet var placerat i en torraka och innehöll 6 vita ägg. Äggens längd 29,9 mm och vikt 600 mg.

KENT ELWÉR

VÄSTERGÖTLAND

Den 22—24.10.63. sågs en sparvuggla på Ramberget, Hisingen.
Under hösten ett ex. i en villaträdgård i Mölndal.

Den 6.11.63. upptäcktes två sparvugglor i Slottsskogen i Göteborg. Den ena av sparvugglorna, som hade sitt revir vid Sälldammen, kunde ses till slutet av februari. En del spybollar som senare plockades ut ur en starholk, undersöktes av dr J. LEPIK-SAAR. Rester av 9 åkersorkar och 2 ängssorkar hittades.

Den 10.11.63. sågs ett ex. vid Lärje, Kortedala.

Den 1.12.63. ett ex. vid Delsjön, Göteborg.

Den 4.12.63. och fram till februari 1964 sågs en sparvuggla i Botaniska Trädgården. Möjligen kan det ha varit samma ex., som under december sågs vid Sahlgrenska sjukhuset, Göteborg.

Den 16.12.63. ett ex. vid Bräcke.

B. BRINKOFF, H. RONDOLPH, M. ANDERSSON, L. LARSSON, P. LINDBERG, U. UNGER
Den 26.10.63. sågs en sparvuggla flyga in i en starholk på en villatomt i Drängsered, Floda.

Under tiden den 10.11.—1.12.63. uppehöll sig ett ex. i ett blandskogsområde å Stora Lunnabols säters marker i Essunga kommun.
UNO STORM

Den 30.10.63. påträffades ett dött ex. i centrum av Göteborg.
G. ENEMYR

Den 6.11.—18.11.63. sågs en sparvuggla vid Rådasjön, Mölnlycke.

B. KARLSSON enl. U. UNGER

Under hösten var det invasion i Sjuhäradabygden. Vid Oset, Istorp ett ex. i november 1963 och ett ex. vid Ljungåsen, Trädet den 21.12.63.

Ett ex. vid Älvsered tre dagar under hösten och ett ex. vid Skummenäs, Uddebo i december 1963.

Under december har dessutom ett ex. vid Fristad och ett vid Komlösa observerats vid flera tillfällen.

PER-OLA RÖSTÖ

Den 17.11.63. sågs ett ex. i Sävedalen. Sparvugglan höll till i öppen terräng med björkar.
C-H HELLSTRÖM

Den 22.11.63. påkördes ett ex. vid Källered. Sparvugglan, som var en ung hona, dog senare.
SVEN MATHIASSEN

Den 2.8.63. hördes ett ropande ex. i Risveden.

Den 8.11.63. sågs en sparvuggla i sydvästra Alingsås.

Under december sågs ett ex. i Alingsås centrum och ett ex. i Alingsås västra stadsdelar. Under samma månad iaktogs två ex. på Simmenäs vid Mjörn.

Den 17.11.63.—2.1.64. höll två ex. till vid Nollhagaviken. Efter den 2.1. och t.o.m. den 8.4.64. har endast ett ex. observerats på denna lokal.

Alingsås SFU gm ROGER OLSSON

Den 1.12.63. påträffades ett dött ex. vid Alingsås. Ex. var en ung hona.

J.M. ASPEGREN

Den 2.12.63. iaktogs ett ex. vid Utbynäs, Göteborg.

SVEN MATHIASSEN

Den 8.12.63. sågs en sparvuggla i Kinna.

TORSTEN KÄLLQVIST

I december 1963 fångades en sparvuggla utanför Naturhistoriska Museet i Göteborg. Fågeln, som avled senare, visade sig vara en gammal hona.

I samma månad flög en sparvuggla emot ett fönster i Alingsås och dog senare. Gammalt ex.

BJÖRN BROO

Den 17.12.63. sågs en sparvuggla i en ekdunge strax söder om Trollhättan. Den 19.-28.12.63. sågs ett ex. 1,5 km N om denna plats.

Den 1.1.64. observerades ett ex. i en villaträdgård i utkanten av Trollhättan. Den 4.1.64. sågs ett ex. i en trädgård i en annan del av staden.

Den 1.1.64. sågs ett ex. vid Vassända Naglums kyrka mellan Trollhättan och Udde-
valla.

JAN ERICSSON

Den 8 och 9.1.64. sågs en sparvuggla vid Tibro.

KARL-ERIK GUSTAVSSON

Den 19.1.64. ett ex. vid Brottkärr, Amundön.

ÅKE ROSENGREN

Den 12.1.64. iaktog S. EKElund och undertecknad ett ex. strax norr om Båberg, knappt 6 km N Trollhättan. Sparvugglan, som observerades en kortare stund under gryningen, uppvissade föga skygghet och satt mestadels på en ledningsstråd alldeles invid den förbigående landsvägen.

KALLE EKElund

Den 9.2.64. sågs ett ex. vid Rydboholm, 10 km S Borås. Sparvugglan var mycket oskygg.

Under februari 1964 observerades ett ex. vid Stora Torp, Göteborg.

GUNNAR NYSTRÖM

G. och R. GUSTAVSSON

Den 10.2.64. ett ex. vid Gunnebo.

ÅKE ROSENGREN

Den 13.2.64. ett ex. vid Jonsered.

Gm LARS LARSSON

Vid genomgång av 30 holkar den 16.2.64. i strandskogen ca 2 km E Lidköping, hittades i ett 15-tal av dessa, där hålen var uppförstade av hackspett, spyhollar, ekremler, näbbmöss och skogssorkar. Ingångshålen höll ca 5 cm i diameter, varför

enda lösningen var sparvuggla. Holkarna kontrollerades varje vecka under en månads tid. Förändringar beträffande spyhollar och upplagrade bytsdjur har konstaterats vid varje kontroll, varför ugglan fanns kvar åtminstone till den 24.3.64.

ARNE STAGEN

Under tiden den 24.2.-1.3.64. sågs två ex. vid Ånarp, 7 km N Svenljunga. Sparvugglorna höll till vid ett ödetorp med blandskog och ängsmarker intill. Tidigare har sparvugglan observerats på samma lokal vid tre tillfällen. I början av 1920-talet sköts ett ex., omkring 1930 hördes ett ex. vissla och 1958 sågs ett par. Alla iakttagelser är gjorda under våren.

Den 24.2. hörde jag hannen ropa och jag kunde genom härningar av låtet locka den till mig på några meters håll. Honan, som jag såg några dagar senare, visade sig vara lite skyggare. Då jag vid ett tillfälle var vittne till parningsflykt, satte en holk upp. Båda ugglorna var emellertid försvunna då platsen besöktes i slutet av mars.

BJÖRN BROO

Den 8.3.64. ett ex. vid Viskarhults mosse på vägen mellan Viskafors och Kinna-rumna.

HARRY KIHl

Den 8.3.-14.3.64. sågs en sparvuggla vid Maresjöarna i Varnum.

BENGT ERBERG

Den 24.3.64. sågs och hördes ett ex. vid Varnhem. Under tiden den 15.2.-15.3.64. observerades även en sparvuggla vid N. Lundby.

BERTIL MALM

Den 1.3.64. iaktogs ett ex. på Brännö i Göteborgs södra skärgård.

LARS HELLMAN

Den 2.4.64. hördes sparvuggla på två ställen vid Brobacken, med ca 1 km avstånd och 3 timmar emellan. Möjligtvis kan det ha varit samma ex.

STIG FREDRIKSSON

Den 5.4.64. sågs ett ex. vid Brobacken, NW Alingsås.

MALTE ANDERSSON

Den 5.4.64. hördes ett ex. på Halleberg vid Vänersborg.

Å. FERNISDAL

Den 20.4.64. ett ex. vid Kroksjön, 7 km NW Alingsås.

ERIK JOHANSSON BERT CARLSSON

I början av augusti 1964 ett ex. vid Valsjön, 12 km NW Alingsås. Sparvugglan hade en rödhakeunge i klorna.

T. FRÖBERG

Enligt obekräftade uppgifter skall ett sparvugglepar ha häckat vid Härskögen, E Göteborg.

BOHUSLÄN

Den 19.10.63. ringmärktes ett ex. vid Kastellgården, Ytterby.

Den 8.12.63. sågs en sparvuggla vid Bremnäs, Lycke.

Den 27.3.64. hördes ett vislande ex. vid Kroksjön, Västerlanda.

MATS CARLSSON

Den 3.11.63. höll ett ex. till på en sportstuguetomt å Stora Askerö i Hakefjorden.

UNO STORM

Den 1.1.64. påträffades en död sparvuggla vid Hjätum.

G. ENEMYR

Den 6.1.64. iakttogs en sparvuggla vid Svenneby. Den var mycket orädd och kunde fotograferas på 5 meters håll.

ÖRNULF ASKER

Den 12.3.64. sågs en sparvuggla vid Öresjö, 15 km W Trollhättan.

M. TOLLSTEN

Under mars-april 1964 sågs ett ex. vid Ulvesund, Ytterby

GÖRAN NILSSON

Den 18.3.64. hördes ett ex. vid Kärsjön, Munkedal.

UNO UNGER

ÖSTERGÖTLAND

Alltifrån 1956 har jag varit bosatt i Östra Ryd, ca 20 km S Norrköping och jag har sett sparvugglan endast en gång - den 21.7.63. Något år dessförinnan har jag fått pålitliga rapporter om att två sparvugglor skall ha setts i Östra Ryd.

HJALMAR ENGDAHL

Under vintern 1963-64 har två sparvugglor observerats inom Finspångs köping, nämligen en i december 1963 och en i februari 1964.

Dessutom har häckning förekommit i Regna sn. N Finspång, där tre ungar blev flygga 1964. Någon tidigare häckning är inte känd under de senaste 30 åren i Finspångstrakten.

GUNNAR LARSSON

En sparvuggla höll till vid en stor skogsplanterad f.d. åkermark ca 2 km SE Finspång den 1.3.-8.3.64. Den hördes aldrig ropa någon gång och troligen var det en ensam hona.

En sparvuggla skall även ha besökt Söderköping i vintras och en i utkanten av Finspång enligt G. LARSSON. (Se ovanst.)

VIKING OLSSON

Den 29.3.64. spelade 3-4 sparvugglor med km avstånd från varandra vid Ansjön, Skönarbo, ca 20 km NW Finspång. Samma kväll hördes fyra pärlugglor (*Aegolius funereus*), en kattuggla (*Strix aluco*) och en hornuggla (*Asio otus*).

TORD LARSSON

SÖDERMANLAND

Den 29.12.63. höll ett ex., av dräkten att döma en ungfågel, till inom ett med enstaka alar bevuxet tuvkårrområde på Höggarn nära Dalarö, Österhaninge sn, Södertörn. Under de 40-45 minuter, som ugglan observerades, satt den på varfågelmanér i toppen på olika alar ca 6 meter över marken.

Den 1.3.64. satt ett ex., av dräkten att döma en gammal fågel, i en grantopp intill landsvägen på Svärdsö nära Nynäshamn, Ösno sn, Södertörn.

BENGT DANIELSSON WOLF JENNING

Sammanställning av sparvuggleförekomsten i Nynäshamnstrakten 1964.
(*Collation of the occurrence of the Pygmy Owl in the neighbourhood of Nynäshamn 1964*)

Datum (Date)	Lokal (Local)	Antal (Number)	ropade (Whistled at)	Observatör (Observer)
23.2.64.	Rappsta-Nynäshamn	1	17.25	K. NYSTRÖM
2.3.64.	Svärdsö, Torö	× 2	—	R. BÄCKMAN
4.3.64.	Svärdsö, Torö	× 1	18.10	G. ANDERSSON
7.3.64.	Lövången, Nynäshamn	× 2	15.20	K. NYSTRÖM
15.3.64.	Reservatet, Nynäshamn	× 2	18.30	G. ANDERSSON
16.3.64.	Reservatet, Nynäshamn	× 1	19.00	G. ANDERSSON
27.3.64.	Norrskog, Torö	△ 1	—	R. BÄCKMAN
28.3.64.	Örmdalen, Torö	△ 1	—	R. BÄCKMAN
28.3.64.	Söderby, Ösno	= 2	04.45	G. ANDERSSON, B. NYGREN
22.3.64.	Eneby, Nynäshamn	● 1	10.45	L. KARLSSON
3.4.64.	Söderby, Ösno	= 2	19.00	G. ANDERSSON
5.4.64.	Rödskär, Fjättern	● 1	19.15	G. ANDERSSON
8.4.64.	Djursnäs, Ösno	× 1	18.35-19.55	G. ANDERSSON
9.4.64.	Djursnäs, Ösno	× 1	17.50-19.55	G. ANDERSSON
26.4.64.	Sögersång (2 ♂ 1 ♀)	3	02.40-04.00	G. ANDERSSON

Summa 12 eventuellt 14 ex. (Fåglar med samma tecken troligen samma ex.). (Birds with same dots, probably identical birds).

Nynäshamns Ornitologiska Förening gm
LUISE KARLSSON

Från åren 1958 till 1963 finns endast ett fåtal observerade sparvugglor från Eskilstunatrakten, men under 1963 och 1964 har en markant ökning av antalet rapporterade sparvugglor skett.

Den 6.1.64. observerades ett ex. på Lövön, Gillberga, ca 10 km SW Eskilstuna. (JH, MJ, K-AF, AK)

Den 26.2.64. sågs en sparvuggla vid Ångsholmen, 3 km N Torshälla. Sparvugglan, som brukade hålla till i en inhägg, observerades för sista gången den 13.3. Den 7.3.64. ropade ett ex. vid Slytan, Ärla, 15 km SSE Eskilstuna. (JH) Den 1.3.64. sågs ett ex. vid Broby, Tumbo, 15 km NW Eskilstuna. (PL) Den 4.3.64. ropade ett ex. vid Broby, Brobyviken, Tumbo, 15 km NW Eskilstuna. (PL)

Den 16.3. till den 19.3.64. ropade ett ex. vid Husby-Rekarna, ca 5 km SSW Eskilstuna. (TH, BA)

Den 24.3. - 17.4.64. ropade ett ex. vid Stormossen, 8 km W Eskilstuna. (BA, KW, OA)

Den 13.3.64. ropade ett ex. vid Broby, Tumbo, ca 15 km NW Eskilstuna. (PL) Den 1.4.64. ropade ett ex. 2 km S Broby, 15 km NW Eskilstuna. (PL) Den 26.4.64. ropade ett ex. vid Borsten, Ärla, ca 15 km S Eskilstuna. (LC, MK, RV)

Under vinterhalvåret 1963-64 har ett ex. haft ett skaffer i en asp vid Tandla, Husby-Rekarna, ca 7 km SSW Eskilstuna. Ett par starar häckar årligen i aspen och vid besök den 3.5. hade de rensat boet och nedanför aspen låg fyra spybollar och 2 näbbmöss. (TH, BA)

Ett par häckade i närheten av Heden, Näshultasjön, Balgviken, 20 km S Eskilstuna. Ungarnas antal ej känt. Den 13.6.64. hördes ungarna från boträdet och föräld. 20.6. gjordes ett besök, men då observerades varken de gamla eller unga fåglarna. Den 4-5.7. mellan kl. 22.00-01.00 syntes en gammal fågel fladdra förbi i mörkret. Den 10.-11.7. sågs ett ex. vid flera tillfällen under natten. (LB)

Björn Ahlborn = BA, Ove Axelsson = OA, Lennart Bråbäck = LB, Leif Carls = LC, Karl-Axel Fredriksson = K-AF, Tony Haglund = TH, Jan Hagström = JH, Mats Järverud = MJ, Markku Kempfi = MK, Anders Klasson = AK, Pontus Lindberg = PL, Raoul Västilä = RV, Kjell Wallin = KW

Rapporten sammanställd av TONY HAGLUND.

Den 23.3.64. hittades ett ex. i centrum av Katrineholm, men i närheten av ett mindre skogsområde. Dödsorsak, bruten nacke.

Den 26.3.64. på kvällen upptäcktes ett ex. i strålkastarbelysning ca 15 km SW Katrineholm. Sparvugglan satt på en stör vid vägkanten.

Enligt muntligt meddelande har sparvuggla hörts och setts 3-4 km NW Eriksberg under våren.

Den 26.3.64. hördes ett ex. 2 km N Uppsala gård, belägen 2 km E Katrineholm. Ytterligare besök på denna plats gav inget resultat. Under samma morgon hördes ett ex. 2-3 km NNE ovannämnda plats.

Under morgonen den 1.4.64. hördes ett eller möjligen två ex. vid N Hacksjön, ca 7 km NNE Katrineholm.

BENGT LARSSON

Under våren 1964 har en sparvuggla hörts vissa både morgon och kväll vid Stora Lundby, N Eskilstuna.

MARGIT BLINT

STOCKHOLMSTRAKTEN

Ett ex. observerades på Lovön utanför Stockholm 29.3.64.

R. HAGLUNDH E. WINELL

Under några besök i Tyrestaskogarna (20 km SE Stockholm) våren 1964 gjordes följande observationer. Den 25.3. mellan kl. 04.30 och 04.45 ropade två exemplar i närheten av Bylsjön. Den 27.3. kl. 03.50 hördes en fågel nära Årsjöns nordspets. Kl. 04.58 och 05.10 hördes en sparvuggla i samma riktning. Vid en kontroll den 30.4. inom det aktuella området kunde ingen sparvuggla noteras.

Sedan 1959 har vi under sparvugglans speltid gjort sporadiska besök i Tyresta-skogarna - dock utan att observera arten.

CHRISTER ELGÉRUS LARS-Å. JOHNNSSON

DALSLAND

Den 7.12.63. sågs ett ex. vid Örs kyrka, strax S Dals-Rostock. D. HALLBÄCK

Vid Köpmannebro sågs ett ex. flera gånger i februari - mars 1964 och ett ex. vid Tjärkil den 8.3.64. (eventuellt samma ex.). I flera holkar hittades fjädrar av talgöxe och entita, vilka möjligen kan ha fallit offer för sparvugglan. SVEN JANSSON

NÄRKE

Den 13.9.63. ringmärktes ett ex. vid Öbykulle vid Kvismaren.

Den 29.9.63. ett ex. vid Ribboda, Kilsbergen.

Den 14.10.63. ett ex. vid Skyllberg i södra Närke.

Den 27.10.63. ett ex. vid Karlslund, Örebro.

Den 27.10.63. ett ex. vid Särgrytet, S Kilsbergen.

Den 27.10.63. ett ex. vid Oset, Örebro (3de fyndet i Oset).

Den 3.11.63. ett ex. vid Kvarntorp 20 km S Örebro.

Den 8.11.63. ett ex. vid Lillkyrka NE Örebro.

Den 10.11.63. ett ex. vid Lanna i västra Närke.

Den 11.11.63. ett ex. på en balkong i Örebro.

Den 16.11.63. sågs ett ex. vid Tybble, Asker sn., 30 km SW Örebro.

Den 16.11.63. sågs ett ex. vid Strömsnäs i Örebro.

Under tiden den 8.12.63. - 8.3.64. iaktogs vid flera olika tillfällen en sparvuggla på norra sidan av Hjälmaren.

Under tiden den 21.12.63. - 10.3.64. höll ett ex. till i Kvismaren, 20 km SE Örebro. Sparvugglan höll till på en yta ca 5 kvkm stor. Möjligtvis var sparvugglan detsamma som ringmärktes den 13.9.63.

Under vintern 1963-64 sågs en sparvuggla i Via, Askers sn.

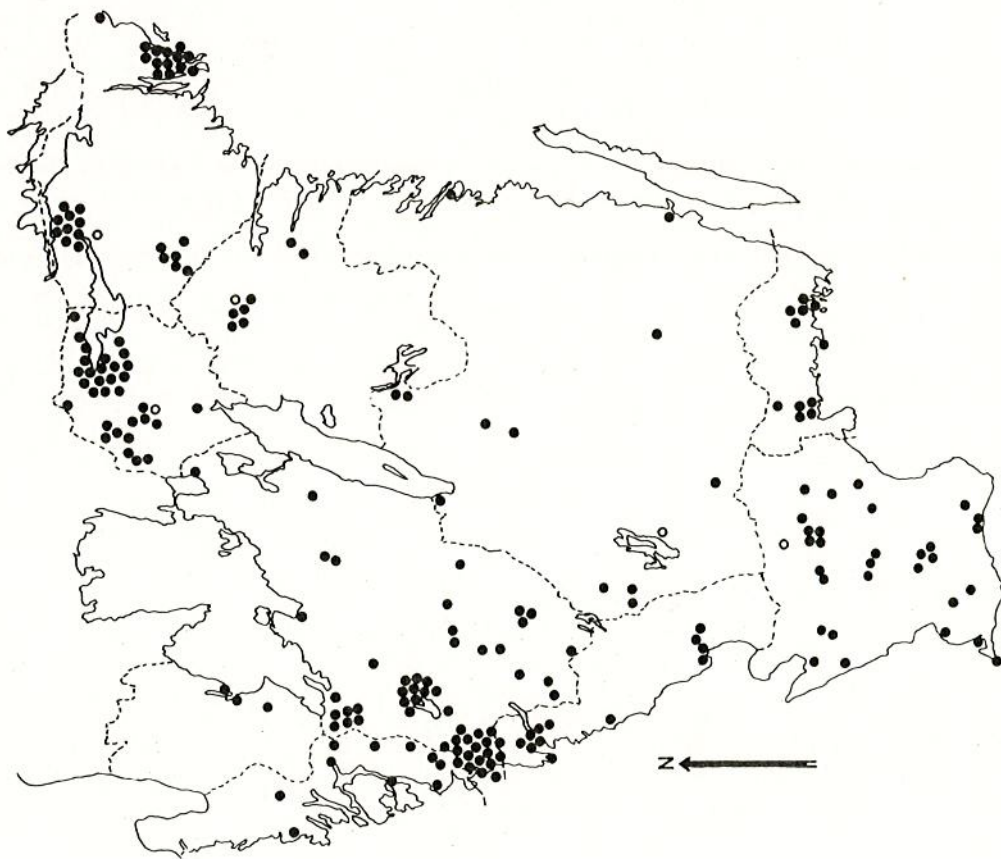

Fig. 2. Rapporterade fynd av sparvuggla (*Glaucidium passerinum*) i södra Sverige 1963–1964. En prick anger en sparvuggleobservation. Ofyllda ringar visar häckande par våren 1964. (Reports of Pygmy Owls in southern Sweden 1963–1964. One solid dot = one observation of Pygmy Owl, empty dots = breeding pairs of Pygmy Owls in spring 1964.)

Den 14.1.64. ett ex. vid Röfors, Arbogaän.
 Den 29.1.–31.1.64. ett ex. vid Kolja, norra Hjälmarsstranden.
 Den 3.2.64. ett ex. vid Åvratörp, Vintrosa i västra Närke.
 Den 1.3.64. ett ex. vid Munkatorp, norra Hjälmarsstranden.
 Den 14.3.64. ett ex. vid Lekebergsgård, Hidinge, Kilsbergen.
 Den 14.3.64. hördes ca tre sparvugglor i trakten av Kilsbergens skjutfält.
 I mars 1964 rapporterades häckning vid Ramsta, Vintrosa, 30 km W Örebro.
 Den 24.3.64. ett ex. i Örebro på ny lokal.
 Den 27.3.64. ett ex. vid Mullhyttan i västra Närke.
 Under mars 1964 ett ex. vid Flyckeberget, Ramshyttan, N Kilsbergen.
 Den 29.3.64. ett ex. vid Kränglan, 10 km N Örebro.

Rapporten sammanställd av TORL LARSSON

Den 11.4.64. hördes två ex. ca 5 km SW Svartå. BÖRJE JÄGERBERG

Till konservator TORE HANSSON, Örebro inkom år 1963–64 följande sparvugglor.
 Datum avser inlämningsdag.

Den 27.9.63. ett ex. ♀ från Kristinehamn, Värmland.
 Den 30.9.63. ett ex. från Örebro, Närke.
 Den 15.10.63. ett ex. från Bjälverud.
 Den 19.10.63. en ♀ från Hällefors, Västmanland.
 Den 22.10.63. ett ex. från Grythyttan, Västmanland.
 Den 25.10.63. ett ex. från Skagersholm, Finnerödja, Västergötland.
 Den 31.10.63. ett ex. från Grängesberg, Dalarna.
 Den 23.11.63. en ♀ från Dalstorp, Västergötland.
 Den 29.12.63. ett ex. från Grythyttan, Västmanland.
 Den 14.1.64. ett ex. från Uddevalla, Bohuslän.
 Den 30.1.64. en ♀ från Karlunda, Värmland.
 Den 29.2.64. en ♀ från Örebro, Närke.
 Den 4.3.64. ett ex. från Guldsmidshyttan, Västmanland.
 Den 2.4.64. ett ex. från Kristinehamn, Värmland.
 Den 6.4.64. en ♀ från Geijersfors, Värmland.
 Den 6.4.64. ett ex. från Åbytorp, Kumla, Närke.

VÄSTMANLAND

Den 26.1.64. sågs ett ex. vid Sundbo och under vintern 1963–64 har dessutom ett ex. setts vid Fagersta.

P.L. LEJDELIN KJELL HELLSTRÖM

Den 26.3.64. sågs en sparvuggla i gryningen vid Tidö utanför Västerås.

A.K.

Under tiden den 21.3.–5.4.64. hördes dagligen ett ex. i Geddeholm, 15 km SE Västerås.

BJÖRN KELLER

Under våren 1964 häckade ingen sparvuggla inom området och endast ett häckningsförsök gjordes av pärluggla. Detta får ses mot bakgrunden av mycket dålig smågnagare tillgång.

ERIC ANDERSSON SVANTE SANDGREN

NORRBOTTEN

Ca 3 par i Kalixtrakten. Ingen ökning under 1963.

JAN RÖNNBÄCK

Den 17.11.63. såg jag mitt på dagen två sparvugglor i terrängen omkring Falkträsket, ca 5 km SW Skellefteå. Den ena höll till i ett sälgbuskage intill en odling vid stranden av Falkträsket. Den andra satt i en grantopp på ett hygge någon km söder om första observationsplatsen.

Den 15.3.64. hörde jag tidigt på morgonen en sparvuggla vissla i samma trakt.

G. ÖBERG

JÄMTLAND

Sparvugglan har två gånger visat sig på vår gård i Valla By, Frösön. Dels på hösten 1963 och dels på vårvintern 1964.

Vi har detta år haft det värsta möss- och sorkår, som vi kan minnas och dessutom besök av lämlar.

KARIN MÖBRING

ÄNGERMANLAND

I Salsåker i Nordingrå sn har jag sedan ett 15-tal år tillbaka sett sparvugglor varje år. Men särskilt denna vinter, 1963-64, har jag anträffat mera sparvugglor än tidigare om åren. Under december 1963, var jag en tid sysselsatt med skogsarbete och varje dag fick jag se sparvugglor, när de på eftermiddagen vid 14-15-tiden gav sig ut på jakt efter föda. De brukade sitta i toppen på en gran intill det hygge jag höll på med och vid vissa tillfällen kunde det vara tre sparvugglor, som satt och spanade. Även pärluggla har visat sig uppträda i större antal i år.

KNUTH NYLANDER

DANMARK (Denmark)

Den 15.10.63. på eftermiddagen iakttogs en sparvuggla vid Tisvilde Hegn på Nordsjælland. Biotopen, där ugglan iakttogs, består av blandskog med bok och inslag av tätå grändungar. Då undertecknad upptäckte ugglan flög den runt mellan spridda bokträd. Troligtvis var den på jakt men möjligtvis sökte den efter ett övernattningshål, då den flera gånger uppsökte håligheter i träden. Sparvugglan var mycket orädd.

POUL HOLM SØRENSEN

NORGE (Norway)

Den 19.11.63. iakttogs en sparvuggla vid Jeløy, Moss. Jag har varken sett sparvugglan förr eller senare.

TORRE HOELL

Fig. 3. Sparvuggla i grantopp. Tjolöholm, Halland 29.11.1963. Foto: PETER LINDBERG. (*Pygmy Owl at the top of a spruce.*)

Jag kan meddela, att jag under julen 1963 för första gången på 20 år stötte på sparvugglan. Fyndplatsen är Eydehamn, ca 10 km E Arendal. Fågeln var mycket orädd och kunde fotograferas på nära håll.

ODD ABELSNE

Den 1.2.64. iakttogs en sparvuggla klockan 16.30 mellan Paradis-alleen och Jacob Kjodes veg, ca 7 km S Bergen.

REIDAR KAARBO

Undertecknad bor i Helgeland, Mosjøen, där vi har nordgränsen för sparvugglans utbredning i Norge.

Då sommaren 1963 började med en uppgång av smågnagarna och då det ökade fram emot hösten, var det med en viss spänning man såg fram mot våren 1964. Med smågnagarna kom så ugglorna och de ökade i antal allteftersom höstmånaderna gick. Under vintermånaderna mattades det av något men ökade åter mot våren 1964.

Ett liknande massuppträdande av smågnagare 1963-64 har vi knappast haft någon gång här på Helgeland och med den rekorduppträdande av ugglor. Sex häckande arter observerades. Under hösten och vintern höll en sparvuggla med stor förkärlek

till vid mina uppsatta holkar för stare och talgoxe. Här hade den sitt hamstringslager. En holk, som blev undersökt, innehöll 21 möss (*Sylviaemus sp.*), 18 ängssorkar (*Clethrionomys glareolus*), 2 åkersorkar (*Microtus agrestis*) och en obestämd. Alltså en summa av 42 bytestdjur.

Den 6.5.64. besökte jag ett bo, som var placerat i ett hackspettshål i en asp, 8,3 m över marken. Boet öppnades och innehöll 7 ägg. Tre ägg mättes. Måtten $30,0 \times 23,1$ mm. Före den 6.5.64. antages sparvugglan ha ruvat 19–20 dygn. Efter en ruvnings-tid på ungefär 28–29 dagar borde första ägget vara lagt den 15 april och kullen skall alltså ha varit fullagd någon dag efter den 20 april.

Desutom berättar SVEIN HARTORN att ett revir av sparvuggla blev funnet i Trondelag 64, på Heimdal.

GODTFRED SVENDSEN

Sparvugglans utbredning

I Danmark uppträder sparvugglan endast som tillfällig gäst och fram till 1915 finns 21 fynd. Den rapporterade sparvugglan är alltså den första på nästan 50 år.

I Norge häckar den jämförelsevis gles i alla skogstrakter från Sörlandet till Nordtröndelag och uppträder sällan längre mot norr. (HAGEN 1960)

Sparvugglan häckar i Sverige från Dalsland, Värmland, Närke och Södermanland upp till polcirkeln. En fast stam finns i södra Småland och möjligtvis även i norra Östergötland. Mera tillfälligt har arten häckat i norra Skåne, i Halland, Västergötland och Bohuslän.

I Finland förekommer sparvugglan i barrskogsområden över hela landet. MERIKALLO (1958) har beräknat den finska stammen till ca 200–300 par, vilket eventuellt är en underskattning. Sparvugglans utbredning sträcker sig sedan österut genom Ryssland till Sibirien.

Tidigare invasioner

Hos sparvugglan finns liksom hos de flesta andra ugglearter en tendens att under vissa år ströva mot söder. Dessa invasioner hos sparvugglan tycks dock inte förekomma lika regelbundet, som hos arter som hökuggla, fjälluggla och pärluggla. Sparvugglan är på många ställen i södra Sverige en sällsynt vintergäst och en invasion liknande 1963–64 års finns inte omskriven i litteraturen under 1900-talet. I SVEN NILSSON's Skandinavisk Fauna (Foglarna, 1858) beskrivs en sparvuggleinvasion under åren 1843–44, som verkar ha varit av lika stor omfattning som 1963–64 års.

I Norge har man under följande år lagt märke till ökad förekomst

av sparvuggla (HAGEN 1960): 1884, 1892, 1896, 1904, 1910, 1915, 1927, 1935–36 och 1950. I Sverige har vandringsår enligt KAI-CURRY LINDAHL varit åren 1884, 1919, 1935 och 1953–54.

Invasionsförloppet 1.7.1963–1.8.1964

Redan 21.7.1963 rapporteras den första sparvugglan, nämligen från Östra Ryd i Östergötland. I början av augusti (2.8.) hördes en ropande hane i skogsområdet Risveden, norr om Mjörn i Västergötland. Man har ofta misstänkt häckning av arten inom detta vildmarksområde, men då inga iakttagelser gjordes under våren 1963, är det troligt att den här sparvugglan kom norrifrån.

Från september finns rapporter endast från Närke — alltså inom ett område, där sparvugglan häckar. Under hösten 1963 märktes en markant ökning av antalet sedda sparvugglor jämfört med tidigare år i landskapet. Den 13.9. ringmärktes ett ex. vid Öbykulle, Kvismaren och den 29.9. sågs ett ex. vid Ribboda i Kilsbergen.

Under oktober månad märker man, att det verkligen är en invasion på gång. Från Skåne, Halland och Bohuslän kommer nu de första fynden. Den 2.10. bildades ett ex. vid Tyringe i Skåne och vid Bokeberg, Vankiva, ses ett ex. den 15.10. Samma dag påträffades den första och enda sparvugglan i Danmark under invasionsperioden. Fyndplatsen var Tisvilde Hegn på norra Själland. Det verkar som om invasionen har bromsats upp i Skåne och i västra Sverige, då ju endast ett fynd gjordes i Danmark och inga ugglor lär ha påträffats i Tyskland. Sparvugglan ger sig mycket ogärna ut över öppet vatten och troligen är det havet som satt stopp för vidare flyttning. I Skåne påträffas sparvugglor vidare vid A3:s exercisfält vid Åsumtorp, Kristianstad den 25.10 och i närheten av fågelstationen i Falsterbo ses en sparvuggla den 30.10. Från slutet av oktober månad och framåt ses sparvugglan regelbundet inom Röke socken, norr om Hälsleholm, och vid Lillaryd, Perstorp, ses ett ex.

I Halland dyker nu sparvugglor upp i Halmstad, ett ex. den 28.10. och ett ex. under oktober-november. Den 25.10. tas ett skadat ex. omhand vid Fjärås i norra Halland.

Från Västergötland finns fyra fynd och alla är från Göteborgstrakten.

I Bohuslän föreligger ett fynd, nämligen vid Ytterby den 19.10. och från Närke rapporteras fyra sedda ex., därav ett fynd från Oset,

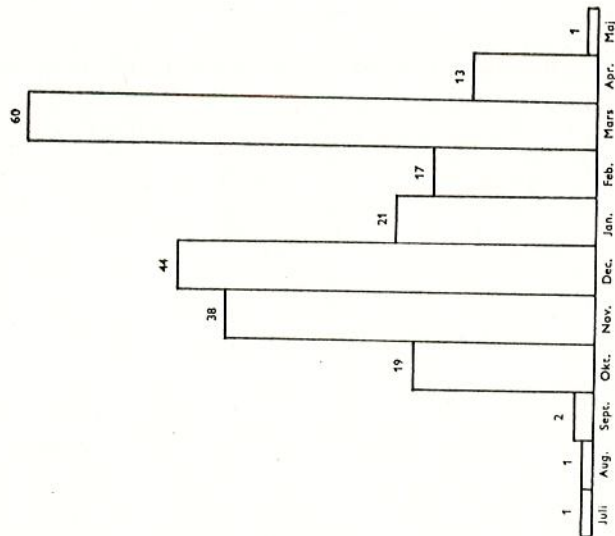

Fig. 4. Antal fynd/månad av sparvuggla (*Glauclidium passerinum*) i södra Sverige 1963–1964. (Number of reports/month of Pygmy Owl in southern Sweden 1963–1964.)

Örebro den 27.10. (3:de fyndet på denna lokal). Från södra Värmland meddelas två iakttagelser. De rapporter, som har inkommit från mellersta och norra Sverige behandlar jag inte närmare här.

Ser man på fördelningen av fynden, finner man att det är främst i södra och västra Sverige ugglorna har visat sig. Anledningen här till kan dels bero på livligare ornitologisk aktivitet inom dessa områden, dels på att de ugglor som utgör förtruppen av invasionen, i regel utsträcker sina strövtåg så långt som möjligt.

Under november dyker sparvugglan upp på tre nya ställen i Skåne. I slutet av denna månad visar sig en sparvuggla vid Sjunnerup, Höör. Ugglan fattade tydligen tycke för platsen, då den stannade kvar till början av mars 1964. Troligen var det en rik förekomst av smågnagare och småfågel, som fick ugglan att stanna. Det är möjligt att den pärluggla, som tidigare observerades på platsen, blev bortkörd av sparvugglan, då denna trots sin litenhet har visat sig synnerligen ettrig mot andra ugglor både inom och utom jakt- och häckningsreviret.

Från Blekinge rapporteras nu de första fynden. Vid Lyckeby ringmärkes ett ex. den 2.11. och vid Rödeby upptäcks ett ex. den 9.11. Under denna månad inkom vidare tre skjutna ex. till konservator MÜLLER i Karlskrona. Sparvugglan skjuts tyvärr fortfarande, trots att den är fridlyst året om. Ugglans oräddhet och dess vana att framemot höstarna söka sig till gårdar och bebyggda trakter, har gjort att den blivit en pålitlig konservatorsart.

I Halland ses sparvugglan på fyra nya lokaler.

Från Småland finns fyra fynd.

I Västergötland ses under denna månad 11 sparvugglor och i Göteborgstrakten fortsätter de att dyka upp på nya platser.

Från Bohuslän rapporteras ett ex. på Stora Askerö den 3.11. och i Närke iakttages sparvugglan på sex nya lokaler. Bland dessa observationer märks en sparvuggla, som visade sig på en balkong i Örebro den 11.11. Vid Moss i Norge ses slutligen ett ex. den 19.11.

Under december nås en topp ifråga om antalet observerade ugglor (se fig. 4). Förklaringen härtill kanske beror dels på att invasionsvågen når maximum i södra Sverige, dels på att vintern och därmed den första kylan har kommit. Smågnagare och småfåglar har drivits mot bebyggda områden, sparvugglan följer efter och antalet observationer ökar.

Från Skåne rapporteras sparvugglan från minst 8 lokaler. På lilla Hammarnäs ett ex. den 1.12. och den 11.12. påträffas nära Perstorp ett hamstringslager bestående av sex sorkar, en kungsfågel och en större hackspett. En vecka senare visar sig en sparvuggla på platsen.

I Blekinge ringmärkes ett ex. på Hästö, Karlskrona (5.12.) och vid Torskors ett ex. (29.12.). Vid Ruan, Mörrum observerades ett ex. den 8.12.

På tre nya lokaler i Halland dyker sparvugglan upp.

Från Småland kommer fem rapporter denna månad.

Inte mindre än 19 sparvugglor rapporteras denna månad från Västergötland.

I Bohuslän sågs en sparvuggla vid Bremnäs, Lycke den 8.12. och från Östergötland rapporteras sparvuggla från Finspång och Söderköping. I Dalsland sågs ett ex. vid Örs kyrka 7.12. och vid Dalarö i Södermanland ett ex. den 29.12.

Från Närke finns endast tre fynd av sparvuggla under december — det verkar som om invasionsvågen har hunnit förbi. I Värmland ses sparvugglan på 7 platser och från Västmanland finns ett fynd.

I Norge påträffas under julen en uggla i Eydehamn, Arendal och enligt rapportören är det första gången på 20 år, som sparvugglan visat sig där.

Under januari minskar antalet sedda ugglor. I Skåne ses sammanlagt 3 ex.

Från Blekinge rapporteras ett ex. den 21.1. vid Björkeryd och i Småland ses ett ex. samma dag söder om Skeppshult.

I Västergötland kommer denna månad de flesta rapporterna från trakten av Trollhättan.

I Bohuslän påträffas ett dött ex. vid Hjærtum den 1.1. och vid Svenneby ses ett ex. den 6.1. I Närke iakttages sparvugglan på två lokaler, i Södermanland ses ett ex. på Lövn, 10 km SW Eskilstuna den 6.1. I Västmanland ses den på en lokal och i Värmland på fyra.

Under februari sjunker antalet observationer ytterligare. I Skåne ses sammanlagt 4 ex.

I Blekinge ses en sparvuggla vid Gö fiskeläge den 25.2. och i Småland visar sig en vid Rockneby, norr om Kalmar, under februari — mars.

Antalet platser i Västergötland där arten ses är sju. Vid Svenljunga visar sig ett par under tiden den 24.2. — 1.3. och vid Lidköping upptäcks den 16.2. flera hamstringslager av sparvuggla i några fågelholkar.

I Östergötland ses ett ex. i Finspång och i Dalsland visar sig arten vid Köpmannebro. I Södermanland hörs ett ex. vid Nynäshamn den 23.2. och vid Ängsholmen, 3 km N Torshälla ses ett ex. från den 26.2. till den 13.3. Från Närke och Dalarna rapporteras vardera ett ex. I Norge ses en sparvuggla vid Bergen den 1.2.

Under mars månad stiger antalet observationer kraftigt (se fig. 4). Ugglorna blir livligare, hörs mera och deras flyttningsdrift mot norr gör sig gällande. Det är under mars, som de sparvugglor, som övervintrat på lämpliga lokaler i södra Sverige bryter upp och försvinner. Särskilt tydligt märker man detta i Göteborgstrakten.

I Skåne visar sig en sparvuggla vid Krankesjön den 8.3. och vid Perstorps fiskdammar hörs ett ex. den 16.3. Vid Skärseröd, Hästveda påträffas en hamstringsplats med tre åkorsorkar den 31.3. och samma dag iakttages ett ex. i utkanten av Hälsingborg.

I Blekinge observeras den sista sparvugglan den 12.3. vid Ringamåla och i Halland ses arten vid Rödeholme, Onsala. I Småland ett

ex. vid Hyltebruk den 1.3. och under tiden den 15. — 27.3. ett ex. vid Olshult, Hylte kommun.

I Västergötland iakttages sammanlagt 4 ex. Från Bohuslän kommer tre rapporter.

Antalet observationer i södra och västra Sverige minskar men de ökar samtidigt i Östergötland, Södermanland och Närke. Invasionsvågen är nu på tillbakagång.

I Östergötland ses ett ex. i närheten av Finspång den 1. — 8.3. och vid Skönarbo hörs tre till fyra sparvugglor kvällen den 29.3.

Från Södermanland rapporteras under mars inte mindre än 23 sparvugglor. Huvuddelen av dessa tycks vara koncentrerade dels till Södertörnshalvön, där minst 11 ex. ses, och dels till Eskilstunatrakten, där minst 8 ex. iakttas.

I Närke hörs tio sparvugglor, i Västmanland rapporteras den från fem lokaler, och i Värmland ses tre ex.

Ser man på fördelningen av fynden, kommer de flesta från mellersta och östra Sverige. Uppsträcket har skett i nord-östlig riktning.

Under april minskar antalet fynd i södra Sverige ytterligare. I Skåne hörs ett ex. söder om Höör den 5.4. och i Hälsingborg ses ett ex. den 6.4.

I Västergötland dröjer sig sparvugglor kvar vid Brobacken, Alingsås, där ett eller möjligen två ex. ses den 2.4. resp. 5.4. Vid Halleberg, Vänersborg ses ett ex. den 5.4.

På Södertörn i Södermanland hörs en sparvuggla vid Ösmo den 8. — 9.4. och vid Segersång hörs tre ex. den 26.4. Därefter tycks sparvugglor ha försvunnit från Nynäshamnstrakten. Vid Broby hörs ett ex. den 1.4. och vid Ärla ett ex. den 26.4. Från Närke rapporteras två ex. och från Uppland finns ett fynd.

Tab. 1. Rapporterade sparvugglor. (Reported Pygmy Owls.)

1.7.1963 — 1.8.1964	
Sedda eller hörda (Seen or heard)	248
Funna döda (fönster, ledning, bil etc.) (Found dead window, line, car etc.)	72
Skjutna (Shoot)	3
1.8.1964 — 10.8.1965	
Sedda eller hörda (Seen or heard)	323
Funna döda (Found dead)	35
	56
Antal (Number)	91
Summa (Sum)	414

Rapporterade häckningar 1964

Det är välkänt att en fågel i samband med en invasionsrörelse ofta utsträcker sitt häckningsområde och häckar på många oväntade platser. Mycket få rapporter om häckande sparvuglor i södra Sverige har dock kommit in. Orsaken här till är nog att finna i den mycket dåliga smågnagartillgång, som rådde i södra Sverige under våren och sommaren 1964. Bl.a. var det ett bottenår för pärlugglan.

TORE JÖNSSON (SVEN-AXEL BENGTSON *in litt.*) påträffade glädjande nog i juli 1964 fyra sparvugleungar vid en torpruin inom Röke socken i Skåne. Detta lär vara den första säkra häckningen i Skåne. Vid sjön Bolmen i södra Småland gjordes ett bofynd med 6 ägg den 5.5. (K. ELWÉR *in litt.*).

I Östergötland häckade sparvugglan i Regna sn, norr om Finspång, där tre ungar blev flygga. Någon tidigare häckning har enligt GUNNAR LARSSON inte varit känd från denna trakt under de senaste trettio åren.

Från Södermanland rapporteras häckning vid Näshultasjön, 20 km söder om Eskilstuna.

Enligt obekräftade uppgifter skall ett sparvugglepar ha häckat vid Härskogen, E Göteborg, Västergötland. Jag har dock inte lyckats få fram närmare uppgifter om detta fall. I Risveden, norr om Mjörn, iaktogs en sparvuggla under augusti 1964 och enligt rapportören är häckning möjlig, men inga efterforskningar gjordes.

Varifrån kom de?

Som oftast när det gäller ugglor är det mycket svårt att få fram bakgrunden till en invasion. Invasionsföreteelserna hos ugglor har diskuterats av bl.a. HAGEN (1952, 1956, 1960), EDBERG (1955), KÄLLANDER (1964), NAGELL och FRYCKLUND (1965) samt delvis av SVÄRDSSON (1957).

En invasion innebär ju att en emigration måste ske från ett visst område, samtidigt som det blir en immigration till ett annat. Hos de flesta ugglor förekommer mer eller mindre regelbundet en utflyttningsur artens egentliga häckningsområde och dessa invasioner tycks gå i sydvästlig riktning. SVÄRDSSON (1957) har framfört en teori om att en invasion är en mer eller mindre normal flyttning, som hejdas av riklig tillgång på föda — invasionen skulle ej vara igångsatt av födoknapphet. När det gäller ugglor håller knappast denna teori —

den drivande faktorn bakom en uggleinvasion är brist på föda inom utbredningsområdet.

Sparvugglornas antal och häckningsresultat är helt beroende av tillgången på bytesdjur, alltså främst smågnagare och tättingar. Under våren 1963 tycks på många platser i norra Sverige ett maximum av föda för sparvugglan inträtt och därmed många lyckade häckningar och stora ungfågelskullar. För närvarande har jag inte kunnat få fram mera detaljerade uppgifter om smågnagartillgången. Under sommaren och hösten förekom visserligen lämmeltåg i Jämtland och Härjedalen, men detta kan knappast ha påverkat sparvugglans häckning i någon större grad.

Förekomst våren 1963

Från Dalarna, Västmanland och Hälsingland meddelar LINDBLAD (*in litt.* och muntl.) våren 1963 exceptionell god tillgång på sparvuggla och ovanligt många lyckade häckningar.

I trakten av Holmsund i Västerbotten häckade denna vår tre par sparvuglor inom ett område av ungefär 1,5 kvkm, en ovanligt tät population (ANDERSSON, SANDGREN *in litt.*). Inom samma område häckade även sex par pärlugglor (*Aegolius funereus*) och ett par hornuggla (*Asio otus*). Bl.a. hittades ett bo av sparvuggla och pärluggla endast 14 meter från varandra. Alla sparvugglehäckningar gick lyckligt och under sommaren beräknas 25 ex. hållit till i Holmsundstrakten. Tyvärr finns inga iakttagelser om hur många sparvuglor, som tidigare häckade inom området, men 1964 sågs endast ett sparvugglepar och ett häckningsförsök gjordes av pärluggla.

Kustlandet kring Boden och Luleå i Norrbotten har JENS WAHLSTEDT tillsammans med ARNE BLOMGREN, OSCAR MOBERG och OLLE HEDVALL haft under kontroll sedan 1961. Vid förfrågan om häckningsförekomsten av sparvuggla svarade JENS WAHLSTEDT (*in litt.*): »det fanns med största sannolikhet icke flera sparv- eller pärlugglor våren 1963 än tidigare år och ej heller hittades flera bon än andra vårar. Det finns dock några saker som stöder att det skulle vara ett bättre småuggleår 1963 än tidigare år.

1. Ett sparvugglebo, där ungarna ringmärktes, innehöll inte mindre än nio ungar, som samtliga var fint utvecklade, rena och välmätade samt så gott som flygga. Den stora kullen måste tyda på god tillgång av sork.

2. De pärlugglebon, som hittades, innehöll mycket sork, vilket stöder ovanstående teori.»

Särskilt intressant i JENS WAHLSTEDTS brev är kanske meddelandet om kullen av nio sparvuggleungar, som hittades. Troligen är detta den största kull, som funnits i Skandinavien och desto anmärkningsvärdare är det att alla ungar blev flygga.

Från ovan rapporterade platser tycks alltså sparvugglan haft ett relativt gott häckningsresultat och troligen har förhållandet varit likadant inom större delen av utbredningsområdet. En del negativa rapporter har även inkommit bl.a. från KJELL BYHLIN, som rapporterar följande från Hedemotrakten: »Våren 1963 var fullkomligt uggletom. Så gott som endast kattugglan kunde konstateras häcka. Ytterst få sjungande sparvugglor noterades och inga häckningsfynd gjordes. 1964 var något bättre, men fortfarande var de sjungande hanarna få.»

Det är välkänt att uggleförekomsten varierar oerhört från trakt till trakt beroende på sorktillgången, och det har därför varit mycket svårt att få fram en klar översikt av häckningsresultatet inom Skandinavien. Troligen har som ovan nämnts häckningsresultatet varit gott. Under sommaren 1963 har det blivit en kraftig ökning av antalet ungfåglar inom reviren. Konkurrenten om föda har gjort sig gällande dels på grund av överpopulation, dels på grund av att tillgången på smågnagare och småfågel minskat mot hösten. Det blir brist på föda inom häckningsreviren, flyttningssoran ökar och sparvugglorna söker sig mot sydväst eller söder.

Sparvugglan visade även i Finland invasionsartad förekomst under hösten 1963. OLAVI HILDÉN svarar på förfrågan om sparvugglornas ursprung (*in litt.*): »Det är inte uteslutet att en del av de i Sverige observerade sparvugglorna skulle komma från Finland. Vi har fått några rapporter från yttersta skärgården, vilka tyder på överflyttning av havet. Tyvärr fanns ingen observatör på Signalskär. Men eftersom arten förekom talrikt här hos oss hela vintern, måste en dylik långflyttning – om en sådan verkligen ägt rum – varit av ringa omfattning».

De ugglor, som har setts i västra Sverige har troligen varit svenska, medan de som påträffats i östra Sverige och i Skåne, till största delen kan ha varit finska eller ha kommit längre österifrån.

En viss efterdyning till 1963–64 års invasion har varit märkbar under 1964–65. Följande rapporter har kommit in, men då inga upp-rop har varit publicerade under denna tid, är listan ofullständig.

134

Rapporter 1.8. 1964–10.8. 1965

VÄSTERGÖTLAND

Den 30.10.64. sågs en sparvuggla vid Landvetter, E Göteborg. PER KARLSSON

Den 3.11.64. ett ex. vid Skatås, Göteborg.

TORRE SAMUELSSON KARL-LENNART NILSSON

Den 8.11.64. hördes en sparvuggla i närheten av Trädgårdsföreningen i centrum av Göteborg. Sparvugglan hördes omkring kl. 00.30 mitt i natten.

S-E. JOHANSSON

Den 10.11.64. iakttogs en sparvuggla vid Hårlanda Tjärn, Göteborg.

BjÖRN LIND

Den 10.1.65. iakttogs ett ex. vid Buaaholm, Björboholm vid Mjörn.

ALLAN FREDRIKSSON

Den 8.11.64. sågs en sparvuggla vid Silversjön, Landvetters sn, 20 km E Göteborg. Sparvugglan höll till vid en gammal ihålig torraka inte långt från sjön. Den 13.3.65. upptäcktes sparvugglan ånyo på exakt samma lokal, men nu var det ett par, som höll till vid torrakan. Hannen hördes ropa på skilda platser vid sjön mellan kl. 18.30–19.00 och vid flera tillfällen var fåglarna inne i ett gammalt spillkråkehål i torrakan. Dagen därpå, den 14.3. besöktes åter lokalen och frammet kvällningen kl. 18.30 började sparvugglehannens vissling ljuda från ett hygge en halv kilometer sydöst om torrakan. Omkring 14 rop per minut hördes från den. Strax efter det att sparvugglan hade satt igång började en pärluggla i närheten ropa ljudligt. Redan kl. 18.40 hade sparvugglan tystnat medan nu pärlugglan var i full gång. Torrakan, där sparvuggleparet tidigare visat sig undersöktes, men inga spår förutom ett par fjäder kunde hittas.

Morgonen den 15.3. kl. 6.30 gjordes åter en kontroll, men ingen ugglas hördes då. Området hölls sedan under kontroll nästan dagligen under hela april och maj i samband med pärlugglestudier, men vi fick inte återse sparvugglorna. Enligt ULF HASSELGREN, skall dock en sparvuggla ha observerats den 9.5.65. inte långt från Silversjön. Dock är detta något egendomligt, då bevisligen inga sparvugglor hörts under de dagar och nätter vi haft kontroll.

PETER LINDBERG PER KARLSSON

Den 20.1.65. sågs ett ex. vid Djurgården, Östad.

INGEMAR FRISK

I slutet av februari 1965 fanns ett ex. vid Tånta, N Borås. J. CARLSSON

Under vårvintern 1965 spelade ett ex. söder om Strättsjön, Alingsås.

U. ADIELS

Ett ex. i Alingsås den 29.3.65.

STIG CLAESSENS

Den 10.8.65. hördes ett ex. vid Kvinnestadsjön, Alingsås.

CLAES-GÖRAN AHLGREN

Den 10.8.65. ett ex. vid Östadkulle, Alingsås.

K. LINDBERG

BOHUSLÄN

Under november 1964 iakttogs sparvugglan dels vid Rixö och dels vid Häggvall, ca 30 km W Uddevalla. För några år sedan häckade sparvugglan i trakten, men jag vet för närvarande inte om den finns kvar.

JOHAN BJÖRJESEN-ELD

SÖDERMANLAND

Den 27.10.64. observerades ett ex. vid Skjulsta, 2 km S Eskilstuna. (BA)
Den 8.11.64. observerades ett ex. vid Lövdön, Gillberga, 10 km SW Eskilstuna.
(JH, MJ, K-AF, AK)

Den 8.11.64. sågs ett ex. vid Tummelsta, Årila, ca 15 km SSE Eskilstuna. (SF)
Den 22.11.64. iakttogs ett ex. vid Nördön, Biby, Gillberga, 10 km SW Eskilstuna.
(K-EA, KA, KJA)

Den 6.12.64. observerades ett ex. vid Ostra-Knall, Sundby, ca 12 km NE Eskilstuna. (YL)

Den 5.12.64. ringmärktes ett ex. vid Biby, Gillberga 10 km SW Eskilstuna (TH)

Den 31.10.64. observerades ett ex. vid Brobyviken, Tumbo, 15 km NW Eskilstuna. (PL)

Den 6.1.65. observerades ett ex. vid Ostra-Knall, Sundby, ca 12 km NE Eskilstuna. (YL)

Den 16.1.65. sågs en sparvuggla ta en näbbmus vid Sundbyholms slott, Sundby. (OL)

Den 12.3.65. och den 31.3.65. ropade ett ex. vid Brobyviken, Tumbo, ca 15 km NW Eskilstuna. (PL)

Den 19.3.65. ropade ett ex. 2 km S Broby, Tumbo, ca 15 km NW Eskilstuna. (PL)

Den 21.3.65. ropade två ex. vid Österby, Råby-Rekarna, ca 15 km W Eskilstuna (PL)

Den 27.3.65. observerades ett ex. vid Skjulsta, 2 km S Eskilstuna. (TH)

BJÖRN AHLBOM=BA, KARL-AXEL FREDRIKSSON=K-AF, TONY HAGLUND=TH.
JAN HAGSTRÖM=JH, MATS JÄRVERUD=MJ, SVEN FARING=SF, ANDERS KLASSON=AK, PONTUS LINDBERG=PL, KARL-ERIK ANDERSSON=K-EA, KURT ADOLFSSON=KA, KJELL ASPLUND=KJA, YNGVE LINDBLOM=YL, OLOF LUNDHOLM=OL.

Rapporten sammanställd av TONY HAGLUND.

Under hösten 1964 observerades ett ex. vid Solvik, N Gåsinge. NILS GRAHN

Under hösten och vintern observerades ett ex. vid Fostorp, Ö Vingåker.

BENGT LARSSON

Under hösten och vintern 1964–65 observerades flera ex. vid Gåsinge ka.

BIRGITTA HAMMAR

Den 14.11.64. ett ex. vid Skansen, Horn, SE Nyköping.

EGON FRANZÉN

Den 21.11.64. ett ex. vid Stenbro gård, Nyköping.

LENNART RÅDSTRÖM

Den 29.11.64. sågs ett ex. i Aspa-lägrät, Oxelösund. Uggulan observerades fram till mars 1965.

JONNY WERDIN m. fl.

Den 23.12.64. ett ex. vid Strandstuguviken.

JONNY WERDIN

Den 31.12.64. och den 14.1.65. ett ex. vid Enträs, Nikolai sn.

JONNY WERDIN LISA OLSSON

Den 31.12.64. ett ex. vid Torpesta, Ludgo.

LENNART AGENSJÖ

Under januari 1965 ett ex. vid Molstaberg, Vårdinge.

LENNART AGENSJÖ

Omkring 16.1.65. ett ex. vid Tosterön, Strängnäs.

PER CARLSSON

Den 24.1.65. ett ex. vid Ericseberg, St. Malm.

BENGT LARSSON

Till Konservator Ebbe JOHNSON har följande sparvugglor inkommit. Datum avser inlämningsdag.

Omkring den 30.10.64. ett ex. Sköldinge.

Den 10.11.64. ett ex. i Alberga.

Den 19.11.64. ett ex. vid Clastorp, Vingåker.

Omkring den 10.12.64. ett ex. vid Värmbol, Katrineholm.

Omkring den 16.12.64. ett ex. i Julita.

NÄRKE

Till konservator TORE HANSSON, Örebro, inkom år 1964–65 följande sparvugglor. Datum avser inlämningsdag.

Den 23.10.64. en ♀ från Bankeryd, Småland.

Den 26.10.64. en ♀ från Örebro, Närke.

Den 29.10.64. en ♀ från Hallsberg, Närke.

Den 3.11.64. en ♀ från Grythyttan, Västmanland.

Den 14.11.64. ett ex. från Malung, Dalarna.

Den 20.11.64. en ♀ från Örebro, Närke.

Den 7.12.64. en ♀ från Hidingsta, Närke.

Den 7.12.64. en ♀ från Örebro, Närke.

Den 9.12.64. ett ex. från Hällefors, Västmanland.

Den 12.12.64. ett ex. från Askersund, Närke.

- Den 14.12.64. en ♀ från Frövi, Västmanland.
 Den 12.2.65. en ♀ från Kumla, Närke.
 Den 15.2.65. ett ex. från Vretstorp, Närke.
 Den 18.2.65. ett ex. från Bengtsfors, Dalsland.
 Den 23.2.65. en ♀ från Hjortkvarn, Närke.
 Den 26.2.65. en ♀ från Garphyttan, Närke.
 Den 10.3.65. ett ex. från Kristinehamn, Värmland.
 Den 11.3.65. ett ex. från Östansjö, Närke.
 Den 30.3.65. en ♀ från Latorps-Bruk, Närke.

VÄSTMANLAND

- Den 7.3.65. ropade ett ex. vid Östertibble, Torpa, ca 15 km E Kungsör.

PONTUS LINDBERG

Några anteckningar om sparvugglan

Det var oftast av en ren slump, som man upptäckte sparvugglan. Den lilla ugglan är ju främst livaktig i gryningen och skymningen och chanserna att träffa på den mitt på dagen är små. De flesta fynden, som har rapporterats, har gjorts främst under skymningstiden.

Frammot kvällstimmarna under hösten och vintern hörde man ofta deras mycket karaktäristiska rop (av HAGEN kallad »höstsång»), som kan bokstaveras ungefär huitt - hyt - hyt - hyt i stigande ton. Denna höstsång har troligen till uppgift att markera vinterreviret. Under våren hör man en domherremjuk, enstavig vissling från den. Även detta låte har till uppgift att markera revir men samtidigt att locka en hona till området.

Sparvugglan är känd för sin ettrighet mot släktingar och andra ugglearter vid häckplatsen, men även inom vinterreviren, visade sig

Tab. 2. Bland de insända uppgifterna rapporteras följande bytesdjur. (Following animals have been taken as prey of the Pygmy Owl.)

Mus sp. (<i>Apodemus</i> sp.)	23
Husmus (<i>Mus musculus</i>)	1
Nåbbmus sp. (<i>Sorex</i> sp.)	3
Sork sp. (<i>Microtus</i> sp.)	7
Åkersork (<i>Microtus agrestis</i>)	16
Ångsork (<i>Clethrionomys glareolus</i>)	20
Kungsfågel (<i>Regulus regulus</i>)	1
St. hackspett (<i>Dendrocopos major</i>)	1
Rödhaake (<i>Eriothacus rubecula</i>)	1
Summa 73 bytesdjur.	

sparvugglan synnerligen fientlig mot inkräktare. Tillsammans med ULF STÅHLE kunde jag studera detta vid Tjolöholm i norra Halland den 29.11.63. Vi gick ut på Tjolöholmshalvön, då vi plötsligt fick se en sparvuggla sitta i en grantopp framför oss. Med en flöjt kunde vi härma dess höstläte och genast reagerade ugglan. Den vände och vred på huvudet och kom plötsligt farande rakt mot oss, gjorde ett anfall och flög sedan upp i en ek. Från sparvugglan hördes nu några »zickande» låten, som mycket påminde om gulsparvens lockläte. Vi härnade den åter och genast gjorde den ett anfall mot oss och flög över till grantoppen igen. Härifrån lät den nu höra några förvånansvärt starka flöjttoner, som i klangfärg påminde om koltrast. Det var tydligt att sparvugglan tog oss för någon inkräktande ugglan och försökte driva bort oss. Då vi framhårdade och fortsatte att vissa försann dock ugglan till ett annat skogsområde och visade sig inte mera. På grund av bristande tid kunde inga mera systematiska studier av sparvugglans reviområden göras.

Det är välkänt att man genom att härma sparvugglan kan locka den alldeles intill sig och många gånger kan man upptäcka den genom att vissa på den. Bl.a. lyckades jag tillsammans med MALTE ANDERSSON och JIMMY SRIGH vid ett tillfälle få fram en sparvuggla vid Gåsevadsholm i Halland på detta sätt.

Sparvugglans biotopval på Västkusten tycks främst ha bestått av gammal ekskog med inslag av tät granar eller grandungar. Ugglorna har även visat förkärlek för trädgårdar och parker med holkar. Att ugglorna har sökt sig till dessa områden, kan dels ha berott på lämplig tillgång på hål, som används som hamstringslager, dels kan det ha berott på att smågnagar- och småfågelstillsättningen är högre inom dessa områden.

LITTERATUR

- ANDERSSON, S. 1963. Fågelfaunan i nordvästra Västern, mellersta Småland. — VF 22: 1—28.
 BENGTSSON, G. 1962. Sparvuggla (*Glaucidium passerinum*) och pärluggla (*Aegolius junco*) häckande i Halland 1961. — VF 21: 210—211.
 BENGTSSON, S.-A. 1965. Förekomst av sparvuggla (*Glaucidium passerinum*) i Skåne vintern 1963—64. In press.
 BERGMAN, G. 1961. The food of birds of prey and owls in Fennoscandia. — British Birds 54(8): 307—320.
 CHRISTIANSSON, G. 1952. Fågelfynd från Kalmarskogen och Öland. — VF 11: 83.
 CURRY-LINDAHL, K. 1961. Våra fåglar i Norden. Del III. Stockholm.
 DORST, J. 1962. The migrations of birds. London.
 EDEBERG, R. 1955. Invasionen av hökuggla (*Surnia ulula*) i Skandinavien 1950—51. — VF 14: 10—21.
 Förteckning över Sveriges Fåglar. 1962. Stockholm.

- GRÖNVALL, J.S. 1938. Bidrag till kännedom om våra fåglars vikt. — Ornith. Fennica 15: 83–85.
- HAGEN, Y. 1952. Rovfuglene och viltpleien. Oslo.
- 1956. The irruption of *Hawkowls* (*Surnia ulula*) in Fennoscandia. 1950–51. — Sterna 24: 1–24.
- 1960. Sparvugglan. Nordens fåglar i färg. Band 3. Malmö.
- JANSSON, E. 1964. Anteckningar rörande häckande sparvuggla (*Glaucidium passerinum*). — VF 23: 209–222.
- KALLANDER, H. 1964. Invasionen av pärluggla (*Aegolius funereus*) i mellan-Sverige 1958 samt något om artens förekomst i Sverige. — VF 23: 119–135.
- LINDBERG, P. 1965. Invasionen av sparvuggla (*Glaucidium passerinum*) i västra Sverige 1963–64. Fåglar på västkusten. Göteborg. Stencil.
- LARSSON, B. 1963. Fågelrapport från Katrineholmstrakten. — VF 22: 200.
- LARSSON, E. 1960. Uggorna och smågnagarna. — Fauna och Flora 55: 97–115.
- LUNDIN, A. 1956. Observationer om ugglor. — Fauna och Flora 56: 78–80.
- MATHIASSEN, S. 1964. Faunistiskt nytt från Göteborgs Naturhistoriska Museum 1963. Göteborgs Naturhistoriska Museums Årstryck 1964. Göteborg.
- MERIKALLIO, E. 1958. Finnish Birds. Their Distribution and Numbers. — Fauna Fennica V Helsinki.
- NAGELL, B. och FRYCKLUND, I. 1965. Invasionen av fjälluggla (*Nyctea scandiaca*) i södra Skandinavien 1960–1963. — VF 24: 26–56.
- NILSSON, S. 1958. Skandinavisk Fauna. Föglarna. Lund.
- NORBERG, Å. 1964. Studier över pärlugglans (*Aegolius funereus*) ekologi och etologi. — VF 23: 228–244.
- PETERSSON, Y. 1953. Smärre meddelanden (Sparvuggla). — VF 12: 32.
- ROSENBERG, E. 1953. Fåglar i Sverige. Uppsala.
- ROSENIUS, P. 1939. Sveriges Fåglar och fågelbon. Band III. Lund.
- RÖSTÖ, P.-O. 1962. Fågelrapport från Sjuhäradsbygden i S Västergötland år 1960. — VF 21: 218.
- SEIERSTAD, A. m.fl. 1960. Et lite bidrag till kjennskapet til spurvugle (*Glaucidium passerinum*). — Sterna 4: 153–168.
- SVÄRDSSON, G. 1957. The «invasion» type of bird migration. — British Birds 50: 314–343.
- SALOMONSEN, F. 1963. Oversigt over Danmarks fugle. København.
- VAN DEN BRINK, F.H. 1958. Europas daggjur. Stockholm.
- VOOUS, K.H. 1960. Atlas of European Birds. London.
- WAHLSTEDT, J. 1959. Uggornas spelvanor. — Fauna och Flora 1959: 81–112.
- ULVBLAD, B. 1962. Om sparvugglans (*Glaucidium passerinum*) bytesval mm. — VF 21: 44–45.
- Summary: Irruption of the Pygmy Owl (*Glaucidium passerinum*). into Southern Scandinavia 1963–1964.**
- In the autumn of 1963, Pygmy Owls were observed in many places in southern Sweden. It soon proved that an irruption had started. An appeal was made in a number of magazines and also in the Swedish radio.
- The Pygmy Owls reported can be found in Table I.
- Also in Finland attention has been paid to the increased presence of the Pygmy Owl but this material is being worked up by OLAVI HILDÉN and KALEVO ERIKSSON and will be published in Ornith. Fennica.
- In Denmark the Pygmy Owl is only an occasional visitor and up to 1915 only 21 finds had been made. In the autumn of 1963 one specimen was reported from Sjælland, the first one for more than 50 years.
- In Norway the species breeds from Sörlandet to Nordtrøndelag (HAGEN, 1960). In Sweden Pygmy Owls breed from Dalecarlia, Värmland, Närke and Södermanland up to the Polar Circle. A settled group can be found in southern Småland and very likely also in northern Östergötland.
- In Finland the Pygmy Owl can be found in the conifer areas all over the country. Irruptions of the Pygmy Owl do not occur as regularly as those of the Hawk Owl, (*Surnia ulula*) Snowy Owl (*Nyctea scandiaca*), and Tengmalm's Owl (*Aegolius funereus*). An invasion of Pygmy Owls similar to that of 1963–1964 is not described in the literature of this century.
- In Sweden the vagrancy years according to KAI CURRY-LINDAHL, have been the years 1884, 1919, 1935 and 1953–1954. In Norway the increased presence of the Pygmy Owl (HAGEN 1960) has been observed in 1884, 1892, 1896, 1904, 1910, 1915, 1927, 1935–36, and 1950.
- In October the first finds were reported from Scania, Halland and Bohuslän, and it is obvious that an invasion had started. It seems, however, as if the irruption stopped in Scania and in western Sweden for only one find was made in Denmark and no owls are said to have been found in Germany. The Pygmy Owl is reluctant to pass over open water, and it is most probable that the sea has put a stop to further movement.
- The distribution of the finds prove that the owls have appeared principally in southern and western Sweden. See Fig. 2. The explanation may be an increased ornithological activity or the fact that the owls which represent the vanguard of the invasion as a rule extend their wanderings as far as possible.
- As shown in Table 1, quite a lot of Pygmy Owls have been found dead. The Pygmy Owl's habit of finding its way to farms also its fearlessness causes its death by shooting in spite of a total protection of owls in Sweden.
- In December a peak in the number of owls observed was reached while observations in January and February diminished and a new peak is reached in March. See Fig. 4. The activity of the owls increases and their migration instinct towards the north begins to tell. The owls which have wintered in suitable places in southern Sweden disappear in the month of March. The northbound flight seems, according to observations, to have been made in a north-easterly direction.
- It is well known that, in connection with an invasion movement, a bird often extends his breeding area. Comparatively few reports on breeding Pygmy Owls have been received, however. The reason may have been the poor supply of small rodents in southern Sweden during the spring and summer of 1964.
- In Scania, four nestlings were found in July 1964. This is said to be the first proved breeding in Scania (S.-A. BENGTRON in lit.). In southern Småland a nest find with 6 eggs was made 1964 (K. ELWER in lit.). In Östergötland the Pygmy Owl bred in Regna parish, N Finspång (G. LARSSON in lit.). Finally a breeding was reported from Södermanland (20 km south of Eskilstuna).
- The number of Pygmy Owls and the result of breeding are entirely due to the supply of prey, principally rodents and passerine birds. During the spring of 1963, a maximum of food seems to have been available in many places in northern Sweden and the result was many successful breedings and large hatches of young birds. There is no detailed information available for the time being on the availability of rodents.

From the neighbourhood of Holmsund in Västerbotten the breeding of three pairs of Pygmy Owls in an area of 1.5 sq.km. is reported, which is an unusually dense population. In the same area, 6 pairs of *Aegolius funereus* and one pair of *Asio otus* bred. A nest of Pygmy Owls and one of *Aegolius funereus* were found within a distance of 14 metres only. (ANDERSSON, SANDGREN in lit.) In the summer of 1964 a hatch of no fewer than 9 young birds, which were all fledged, was found in Norrbotten.

It is well known that the presence of the Pygmy Owl varies considerably from region to region because of the availability of voles and it has therefore been difficult to obtain a reliable survey of breeding in Scandinavia.

In Finland the Pygmy Owl, too, was found in an invasion-like number and it is probable that some of the Pygmy Owls observed came from Finland or still farther east.

A certain number of followers from the invasion of 1963–1964 were observed during 1964–1965. Table 2 shows the kind of prey the Pygmy Owl has been reported to catch.

The Pygmy Owl is most active at dawn and dusk. Most finds were made at dusk. In the evening hours during the autumn and winter the characteristic hooting could often be heard (by HAGEN called the «autumn song»). This autumn song probably serves to indicate the entrance to the winter territory.

The Pygmy Owl is known for its virulence towards its relatives and other owl species at the breeding place, but also within the winter territory the Pygmy Owl has proved to be very hostile to intruders. By imitating its hooting it could be coaxed into attacking. On other occasions it could be discovered by whistling to it.

The territory chosen most frequently by the Pygmy Owl on the west coast of Sweden is oak forest with dense streaks of spruces. The owls also favour gardens and parks with nesting-boxes. The explanation of the attraction of such places can partly be the frequency of holes, suitable for hoarding, partly greater supply of rodents and passerine birds.

Manuskriptet inlämnat den 9 augusti 1965. Förf:s adress: Käggeledsgatan 3, Göteborg Ö.

Småsnäppan (*Calidris minuta*) för första gången funnen häckande i Sverige

Av

OLA ARHEIMER & ERIK NYHOLM

Invid sjön Libojaure, som är belägen 66° 04' N, 16° 53' E, ca 1100 m.ö.h. i den centrala delen av Ammarfjälls-massivet i södra Lappland, påträffades på kvällen den 10 juli 1965 en liten vadare. På grund av dennas storlek trodde vi, att det rörde sig om en småsnäppa. Dess beteende tydde på, att den hade ungar i närheten. Efter en kort stunds sökande hittades också en. Denna, som var helt nykläckt, visade sig vara den enda i kullen. Ungen lyftes upp, och av dess pip lockades snart den gamla fågeln till vår närhet. Tanken på småsnäppa bestod orubbad, tills vi nu tyckte oss finna en del karaktärer, som stämde bättre överens med en småsnäppas. Det mest påfallande i det ganska dunkla ljuset var den spräckliga ryggen och benfärgen, som tycktes oss vara svart. Då desutom låtet ej var helt bekant, blev vi gradvis alltmer övertygade om, att vi hade att göra med en småsnäppa. I upprymt tillstånd lämnade vi platsen för att nästa dag försöka fotografiskt dokumentera vårt fynd.

Den lilla snäppfamiljen återfanns på nästan samma plats, där vi lämnat den dagen innan. Med ungen i handen kunde vi åter locka till oss den gamla fågeln. Att fotografera den innebar då inte någon svårighet.

Emellertid tyckte vi oss nu finna en del karaktärer, som möjligen kunde sammankopplas med en småsnäppa. Framför allt gällde detta den ganska markanta strieringen på bröstet. Detta kände vi ej från småsnäppan.

Då någon handbok ej fanns till hands och vi sålunda inte hade något att jämföra våra iakttagelser med, och på grund av den sensation det skulle innebära att finna en småsnäppa häckande här, fann vi det för gott att inte ställa förhoppningarna för högt. Med hjälp av fotografierna hoppades vi slutgiltigt kunna fastslå, vilken art det rörde sig om.

Vid studier av handboksbeskrivningar (LÖVENSKIÖLD 1947, WITHERBY *et al.* 1958, SWANBERG 1963) av respektive småsnäppa och småsnäppa befanns den fotograferade snäppans karaktärer stämma väl